

14/12/2018

Quan els macacos vivien a la península Ibèrica

Un equip de paleontòlegs liderats pel Director de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP), David M. Alba, ha descrit a la revista *Journal of Human Evolution* restes dentàries de fa 5 milions d'anys que representen el registre més antic de macacos a la península Ibèrica després de la Crisi de Salinitat Messiniana de finals del Miocè.

A banda dels éssers humans, les mones de Barbaria (*Macaca sylvanus*) són l'única espècie de primat que es pot trobar actualment a la península Ibèrica (si més no, fora de zoològics i reserves naturals). Tanmateix, estan restringides al penyal de Gibraltar, on foren introduïdes pels humans en temps històrics a partir de les poblacions africanes d'aquesta espècie que encara existeixen a dia d'avui.

El que molta gent no sap és que *M. sylvanus* és una espècie de llarga durada que, durant la major part del Plio-Pleistocè (d'ençà 5,3 Ma [milions d'anys abans del present]), estigué àmpliament distribuïda arreu d'Europa, fins que s'extingí fa només alguns milers d'anys, probablement degut a una combinació de factors climàtics i antròpics.

El registre fòssil de què disposem actualment indica que els macacos es dispersaren des de l'Àfrica fins a Euràsia durant el Miocè terminal (aproximadament entre 5.8-5.3 Ma), probablement gràcies al descens del nivell del mar associat a la Crisi de

Salinitat Messiniana que dessecà la mar Mediterrània durant aquesta època. La identitat d'aquests primers macacos europeus és encara mal coneguda, atès que només es coneixen a partir de restes fragmentàries d'Itàlia i d'Espanya. De fet, les restes fòssils de macacos d'Europa són en general escasses, la qual cosa suggereix que no eren gaire abundants.

Les restes dentàries descrites per Alba i col·laboradors consisteixen en una tercera molar superior i un ullal superior de mascle, procedents del jaciment de Puerto de la Cadena (Múrcia, Espanya), datat de 5-4,9 Ma. L'article mostra que aquestes dents són virtualment indistingibles de les dels macacos actuals de l'Àfrica del Nord (excepte per una mida lleugerament superior) o d'altres jaciments plio-pleistocens d'Europa. S'han atribuït temptativament a la subespècie extinta *M. sylvanus prisca* a partir de l'edat i la procedència geogràfica.

El registre fòssil dels macacos a la península Ibèrica majoritàriament consisteix en restes dentals fragmentàries, les quals són particularment escasses durant el Pliocè. Així doncs, les restes de macaco de Puerto de la Cadena són importants perquè representen els fòssils més antics de *Macaca* després de la Crisi de Salinitat Messiniana, i confirmen per tant que els macacos aparentment visqueren en aquesta àrea durant tot el Plio-Pleistocè.

El registre fòssil fascina tant els paleontòlegs com la gent no experta perquè retorna a la vida animals que es van extingir fa molt de temps. Nogensmenys, traçar una espècie actual cinc milions d'anys enrere no és pas menys fascinant, ja que l'estasi morfològica (davant de canvis ambientals continus) és possiblement tan rellevant, des d'un punt de vista científic, com enregistrar-ne el canvi evolutiu gradual.

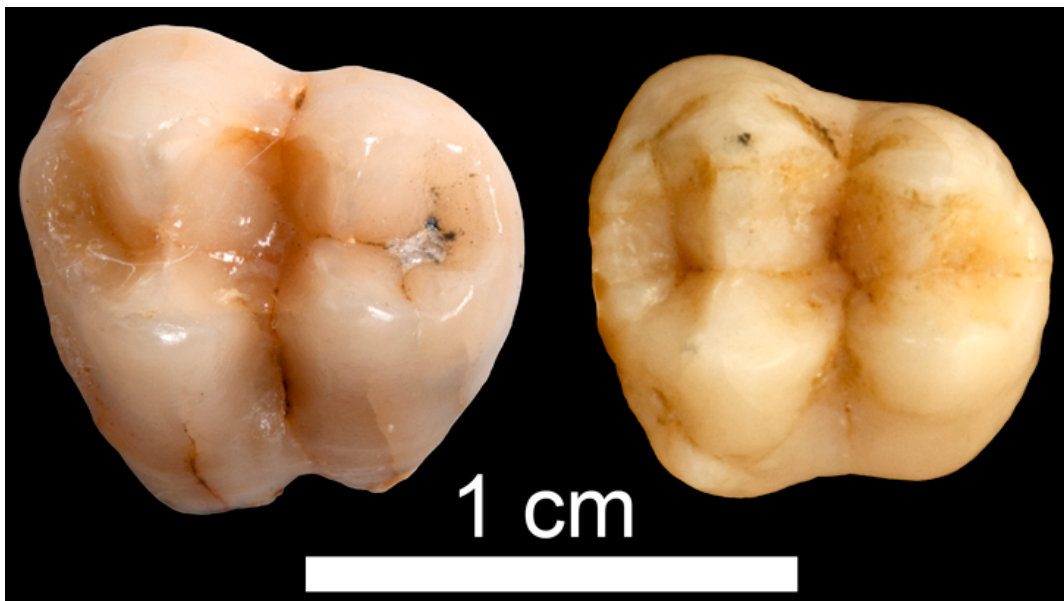

Figura 1. Tercera molar superior esquerra de *Macaca sylvanus* cf. *prisca* fòssil de Puerto de la Cadena (esquerra) comparada amb la mateixa dent de *Macaca sylvanus sylvanus* actual de l'Àfrica del Nord dipositada al Museum Americà d'Història Natural de Nova York (dreta). (Fotografies de David M. Alba)

David M. Alba

Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP)

Universitat Autònoma de Barcelona

david.alba@icp.cat

Referències ▼

[View low-bandwidth version](#)